

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1990:10

KV. SIDENVÄVAREN, GÖTEBORG
BEBYGGELSELÄMNINGAR OCH KULTUR-
LAGER FRÅN 1600- 1700-TAL
ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 1990

GÖTE NILSSON SCHÖNBORG

GÖTEBORGS HISTORISKA MUSEUM

R A P P O R T

Arkeologisk prov - och slutundersökning av kv. Sidenvävaren 35:15 inom vallgraven, Vallgatan 2, Göteborgs stad (fornlämning 216), 9/7-10/8-1990.

INLEDNING:

Under juli och augusti 1990 utförde Göteborgs Historiska Museum arkeologisk undersökning i kv. Sidenvävaren - Vallgatan 2 - i Göteborg. Undersökningen för-
anleddes av nybyggnation i kvarteret vid Ekelundsgatan /Kaserntorget 3 och Vallgatan 2. De hus som senast stått på tomterna var Vallgatan 2, uppfört 1810 och Kaserntoret 3 uppfört 1806, vilka har fungerat som bostadshus och affärslokaler till 1960-talet då dessa revs. Därefter har ett parkerings-
funnits på platsen, vilket revs kort före grävningen.

Kvartersbildningen finns både på Kättil Klassons karta från 1644 och på 1807 års tomtkarta. De aktuella tomterna låg då i rote 1 tomt 56 och 57 samt rote 2 tomt 53. (Baeckström A, 1923:16 ff).

Gatorna som omger undersökningsområdet har sin ursprungliga sträckning. Vallgatan är känd sedan 1666 och är ett typiskt gatunamn som återkommer i befästa städer från denna tid. (Lindstam C S 1962:303).

UNDERSÖKNINGENS GENOMFÖRANDE OCH DOKUMENTATION:

Undersökningen varade under 20 fältdagar varav 5 dagar var provundersökningstid. Vid provundersökningen maskingrävdes i nord-sydlig riktning 2 provschakt parallellt med Kaserntorget samt 1 provgrop i tomtens östra del. Konstruktioner och kulturlager kunde iakttagas i både sökschakt och provgrop, bl a en huskonstruktion.

Vid slutundersökningen rensades ett område ca 20 x 25 m med maskin genom ett delvis ca metertjockt lager av rivningsmassor ned till kulturlager och konstruktioner. Konstruktioner handgrävdes liksom kulturlager som delvis grävdes i 2 x 2-metersrutor och kulturjorden genomsöktes på hackbord. Ett par av avfallsbingarna maskingrävdes. Området och anläggningarna fotograferades i svart/vitt och färg. Översiktsfoto togs från närliggande hus.

Fynden insamlades per anläggning samt i 2 x 2-metersrutor i kulturlager. Efter genomförd dokumentation demolerades anläggningarna och kulturlagret undersöktes och genomgrävdes - delvis med maskin - ned till bottenleran.

Som helhet var exploateringsytan ca 25 x 30 m. Slutundersökningen inriktades på ett område ca 20 x 25 m. På grund av rasrisk för närliggande hus och gator lämnades ett område ca 3 m brett mot dessa trots att även dessa delar av tomten förmodligen innehåller arkeologiskt intressanta lämningar. Schaktets djup varierade mellan 1,5 och 2,5 m.

NIVÅFÖRHÅLLANDEN:

Vid undersökningens början var markytans topp ca +16,00-16,20. Konstruktionernas varierar, ungefärligt toppläge mellan + 14,00-+14,50. Kulturlagrets mäktighet varierade mellan 0,20-ca 1,00 m. Ursprunglig marknivå framtäder vid ca +14,00-14,20 samt bottenleran vid ca 13,60-13,90.

ARBETSSTYRKA:

Arkeolog, platsledare: Göte Nilsson Schönborg

Arkeolog, praktikant: Elisabeth Beausang (under slutundersökningsfasen)

Grovarbetare: Ulf Hamnäs (under slutundersökningsfasen)

Grävmaskin med maskinist - Roy Mattson - fanns på plats under hela undersökningens gång.

UNDERSÖKNINGENS MÅLSÄTTNING:

Det aktuella kvarteret har varit bebyggt sedan 1600-talet, men först mot slutet av 1700-talet ger kartmaterialet upplysningar om hur de enskilda tomterna varit bebyggda: detaljerade uppgifter om bebyggelsens utseende saknas dock. Syftet med den arkeologiska undersökningen är att dokumentera bebyggelserester och andra spår av mänsklig aktivitet på dessa tomter. Materialet kan därefter ingå i studiet av Göteborgs stadsbild i sin helhet under 1600 och 1700-tal.

Fynden från grävningen förvaras vid Göteborgs Historiska Museum.

Originalfoton samt ritningsmaterial förvaras i Göteborgs Historiska Museums arkiv.

I samband med de arkeologiska undersökningarna i kv. Sidenvävaren har Göteborgs Historiska Museum samarbetat med Fil. kand. Olga Dahl, Göteborg, som forskar i stadens invånare och rotesystem under 1600 och 1700-talet. Olga Dahl har välvilligt ställt värdefulla uppgifter till förfogande angående invånare i kv. Sidenvävaren under äldre tid, och tackas härmed.

KONSTRUKTIONER OCH ANLÄGGNINGAR:

Vid undersökningen påträffades bebyggelse lämningar i form av huskonstruktion, avfallsbingar samt en mindre stenläggning. Anläggningarna - i alla 14 st, - går att på grundval av fyndmaterialet och dess nivåläge att hänföra till minst bebyggelseskeden under 1600 - och 1700 - tal. Enligt 1807 års karta är undersökningsområdet indelat i tre tomter med beteckningarna 1:a roten tomt 56 och 57, samt 2:a roten tomt 53. Större delen av området mot Vallgatan var stört av senare bebyggelse. Likaså bortföll den sydvästra delen av undersökningsområdet på grund av recenta störningar av grundmurar, vilka även påträffades i tomtens mitt samt dess norra och sydöstra del.

Huskonstruktionen med kulturlager, huvudsakligen bevarat utmed husets väst sida, kunde på grundval av myntfynd dateras till 1600-talets mitt.

I tomtens nordvästra del fanns 2 avfallsbingar, den ena av dessa - anläggning 1 kunde även denna dateras genom myntfynd till 1700-talets mitt.

Vid huskonstruktionens nordöstra del fanns 2 avfallsbingar av vilka den ena - anläggning 5, uppvisade 1600-talsfynd och som möjligen kan sammankopplas med huset anl 3 och 4.

I övrigt framkom i undersökningens östra del ytterligare 5 avfallsbingar, av vilka främst anläggning 6, en större bing kunde dateras till 1750-tal. I denna framkom ett större material av kinesiskt porslin. Mellan anläggning 6 och 10 fanns en mindre kulturlagerrest ca 4 x 4 m i vilken minst 2 bebyggelsenivåer kunde utläsas (se profil nr X).

Slutligen fanns i tomtens sydöstra del ca 4 m bevarat av ett vattenledningsrör tillverkat av en urborrad trästock.

Det framgrävda husets läge sammanfaller med till stor del med det som betecknas som tomt 56 i 2:a roten på 1807 års tomtkarta. Kvartersbildningen i detta område är fortfarande detsamma som på stadskarta av år 1644 och 1807 års tomtkarta. Det är dock vanskligt att direkt överföra tomtindelningen inom kvarteret från den senare kartan tillbaka till 1600 och 1700-talen. Avfallsbinge - anläggning 6 - skulle i så fall kunna hänföras till tomt 57 i samma rote.

ANLÄGGNINGSLISTA KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990.

- Anläggning 1 - Avfallsbinge
- Anläggning 2 - Avfallsbinge
- Anläggning 3 - Huskonstruktion
- Anläggning 4 - Avfallsbinge i anläggning 3
- Anläggning 5 - Avfallsbinge
- Anläggning 6 - Avfallsbinge
- Anläggning 7 - Vattenledningsrör (urborrad trästock)
- Anläggning 8 - Avfallsbinge
- Anläggning 9 - Avfallsbinge
- Anläggning 10 - Avfallsbinge
- Anläggning 11 - Avfallsbinge
- Anläggning 12 - Avfallsbinge
- Anläggning 13 - Bebyggelserest
- Anläggning 14 - Bebyggelserest

Anläggning 1, Avfallsbinge.

Schaktplan I.

Nivå: + 15.00 / 14,40.

Belägen i undersökningsområdets nordvästra del.

Avfallsbinge, rektangulär ca 1,2 x 2 m, tillverkad av stående brädor ca 0,18-0,20 m breda och 0,05 m tjocka. Brädorna var tillspetsade i underkant och nedslagna i bottenleran. Mot bingens västra och östra sida fanns rester av en horisontellt liggande tvärslå som hållit väggkonstruktionen på plats. Bingen innehöll latrin och hushållsavfall.

Fynd: Yngre rödgods, fajans, stengods, läder och ostronskal samt ett mynt; kopparmynt; 1 ör S-M med årtalet 1743.

Datering 1700-tal ets mitt.

Anläggning 2, avfallsbinge.

Schaktplan I.

Nivå: ++15,10 / +14,20

Avfallsbinge, belägen i undersökningsområdets nordvästra del ca 2 m söder om anläggning 1. Anläggningen var rektangulär ca 1,5 x 2 m.

Bingen innehöll enbart latrin. Anläggningen maskingrävdes. Konstruktion som anl. 1.

Inga fynd. Datering 1700-tal?

Anläggning 3 och 4, huskonstruktion med avfallsbinge.

(Bild 1-4 samt 7).

Nivå: + ca 15,20/14,80 samt + 15,04/ca 13,30

Schaktplan I samt plan II-

IV samt profil V-VI

Huskonstruktion belägen i undersökningsområdets mitt. Bevarad till ca 5 x 14 m.

Anläggningens östra del skadad av senare grundmurar.

Huskonstruktionen var orienterad i nord-sydlig riktning med gavel mot Vallgatan.

Den norra hälften av anläggningen ca 5 x 6,5 m utgjorde ett rum med delvis bevarat golv. Golvplanken vilka var av furu var ca 0,05 mm tjocka och ca 0,20 m

breda. Längden varierade mellan ca 0,40- 3,00 m. Bevarandegraden var högst varierande.

I rummets sydvästra hörn fanns nedslagna pålar ca 0,20 i diam. Dessa bildade

ett kvadratisk område ca 2 x 2 m. Här syntes även rester av en stenkonstruktion.

Förmodligen ett spisröse. Rummet kan ha använts som kök.

Rummet avgänsas i plan av väst-östligt liggande syllstockar i norr och söder samt av en längsgående syllstock i nord-sydlig riktning, i rummets västra del. Området närmast husets norrligaste del är störd av en sentida grundmur, varför det ej går att avgöra om anläggningen har utbredd sig längre åt det hållet.

Anläggningens södra del utgörs av ett 7 x 7 m stort område med bevarad nord sydligt gående syllstock i husets västra sida. (området i öster och söder kraftigt stört). I denna del av anläggningen fanns en avfallsbinge. I övrigt fanns i denna del av huset endast en golvnivå, vilken utgjordes av ett tunnt lager sjösand.

Den syllstock vilken utgör husets västra avslutning var ca 0,25 m i diameter rundad och med något avfasad ovansida. I syllstockens mitt fanns en längsgående skåra på ovansidan ca 0,05 m tjock. Här fanns fragmentariska rester av resvirke. Utanför syllstocken fanns en 20 cm bred lerpackning och en stående bräda kanstställd i leran. Denna var synlig främst vid husets sydvästra del och detta kan vara en rest av en tomtgräns. Läget stämmer överens med tomtindelningen mellan rote 2:53 och rote 1:56 på 1807 års tomtkarta.

Avfallsbinge:

I huslämningens sydvästra del påträffades en avfallsbinge, rektangulär, med långsmal planform, bestående av stående brädor nedslagna i leran. Brädorna var av furu och var 0,25 m breda och 0,04 m tjocka längden ca 1,50 m långa. Bingen handgrävdes till ca 1 m djup. Då anläggningens inre bredd endast var 30 cm kunde icke anläggningen handgrävas till botten utan resterande innehåll lyftes med grävmaskin och genomsöktes på hackbord.

Bredvid bingen påträffades en fristående plank med mått ca 1,60 x 0,30 x 0,04 m vilken ev kan ha fungerat som ett lock till bingen.

Bingen innehöll latrin, hushållsavfall samt en mängd musselskal.

Fynd: Yngre rödgods, svartgods, fajans, kritpipor och glas. påträffades i avfallsbingen. I huskonstruktionen i övrigt påträffades likartat material samt ett kopparmynt; 1/4 ör från Carl X Gustafs regeringstid. Myntet påträffades i anläggningens mitt vid syllstock på golvnivå. (markerat med x på plan III).

Väster om anläggning 3 fanns ett ca 0,40-0,50 cm tjockt kulturlager bevarat. Detta grävdes i 2 x 2 meters-rutor och genomsöktes på hackbord. Här framkom bla importfajanser och bottendelen till ett grönglaserat vitgodsfat med franska riksvapnet i upphöjd relief. I det övre skiktet av kulturlagret fanns ett kopparmynt; 1/4 ör från drottning Christinas tid.

Anläggning 5, Avfallsbinge

(Bild 6).

Schaktplan I

Nivå + 14,80 / 13,90

Anläggnings övre del skadad.

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets nordöstra del. Ca 2,5 x 2 m.

Bestående av brädor ca 1,00 x 0,20 x 0,04 nedslagna i leran. Bingen innehöll latrin och hushållsavfall. Anläggningen lyftes med grävmaskin eftersom den var belägen i anslutning till schaktkanten och omedelbar rasrisk förelåg.

Innehållet genomsöktes på hackbord.

Fynd: Yngre rödgods, fajans, kritpipor, fönsterglas, trä, läder och ostronskal.

Datering 1600/1700-tal.

Anläggning 6, Avfallsbinge

Schaktplan I, Plan och profil

Nivå + 15,10/13,40

VII.

Avfallsbinge av kvadratisk form belägen i undersökningsområdets östra del.

Storlek ca 1,70 x 1,70 m. Bevarat djup ca 2 m. Väggarna uppbyggda av stående plank ca 1,80 x 0,20 x 0,04 m spetsade i ändarna, ställda i dubbla rader överlappande varandra. Inuti bingen fanns 2 varv med förstärkningar - ett vid botten och ett på mitten - bestående av fyrkantiga stockar ca 0,10 x 0,10 m.

Anläggningen innehöll latrin och hushållsavfall.

Fynd: Yngre rödgods, stengods, svartgods, fajans, glas, porslin, kritpipor, ostron - och hummerskal, läder, trä samt ben.

Datering 1700-talets mitt.

Anläggning 7, Vattenledningsrör.

(Bild 8).

Nivå: ca + 14,10

Schaktplan I.

Vattenledningsrör bestående av en utborrade trästock påträffades delvis nedgrävd i bottenleran i undersökningsområdets sydöstra del. Stocken var ca 0,25 m i diam. och den urborrade rännan ca 0,10 m i diam. Material furu. Av stocken kunde ca 4 löpmeter framgrävas. Anläggningen fortsätter i sned vinkel mot Vallgatan.

Datering: förmodligen sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal.

Anläggning 8, avfallsbinge

Nivå: 14,00/14,00

Schaktplan I

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets sydöstra del. Konstruerad av liggande träplank ca 1,50 x 0,20 x 0,04 m. samt 4 hörnstolpar nedslagna i leran. Bingen innehöll endast latrin. Anläggningen lyftes med maskin. Inga fynd.

Datering: 1700/1800-tal?

Anläggning 9, avfallsbinge

Nivå: + 14,00 / 14,50

Schaktplan I

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets norra del. Storlek ca 2 x 2 m konstruerad av liggande brädor ca 2,00 x 0,20 x 0,04 m. Anläggningen starkt toppskadad - endast två brädvarv låg kvar. Bingen innehöll endast latrin. Inga fynd.

Anläggning 10, avfallsbinge

Nivå: +15,00/14,00

Schaktplan I

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets mitt, konstruerad av liggande brädor ca 1,50 - 1,50 x 0,20 x 0,04 m samt 4 runda hörnstolpar - ca 15 cm i diam. nedslagna i leran. Anläggningen toppskadad av senare mur, - ca 80 cm kvarstod. Fyllning av latrin och hushållsavfall. Fynd: Yngre rödgods, porslin, fajans, kritpipor och läder. Datering: 1700-tal.

Anläggning 11, Avfallsbinge

Nivå: + 15,50 /14,20

Schaktplan I

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets nordöstra del. Konstruerad av liggande plank ca 1,00 x 0,25 x 0,03 m. samt fyrkantiga hörnstolpar ca 0,12 x 0,12 m Bingens storlek ca 1,5 x 1,5 m. Anläggningen var täckt med ett ca 0,10 m tjockt lager sjösand. Anläggningen framkom i schaktkantens omedelbara närhet. På grund av rasrisk för närliggande hus kunde endast ca hälften av anläggningen undersökas. Anläggningen maskingrävdes. Bingen innehöll benavfall och latrin.

Anläggning 12, avfallsbinge,
Nivå + 14,50 / 13,60

Schaktplan I
Profil - plan IX

Avfallsbinge belägen i undersökningsområdets nordöstra del ca 3 m sydost om anläggning 11. Anläggningen konstruerad av liggande plank ca 2,00 x 0,25 x 0,04 m. Anläggningen hade kvadratisk form, ca 2,00 x 2,00 m. I varje hörn fanns runda stolpar ca 0,20 m i diam. Anläggningen var skadad i söder. Efter slutad användning har anläggningen överlagrats av ett ca 0,30 m tjockt kulturlager med stark träflisinblandning.

Bingen innehöll hushållsavfall och latrin.

Fynd: yngre rödgods, stengods, fajans, svartgods, glas, kritpipor, metall, läder och ostronskal.

Datering: 1700-tal.

Anläggning 13 och 14 bebyggelserester.
Nivå ca 14, 20 resp 14,40

Schaktplan I
Plan och profil X-XIII.

Väster om anläggning 6 påträffades en mindre kulturlagerrest med en lagerbild som uppvisade 9 skikt - se profil X - I denna fanns minst 2 bebyggelsenivåer synliga i form av fragmentariskt bevarade träkonstruktioner. Dessa låg på nivå; ca 14,20 resp. 14,40. Vid nivå 14,70 fanns ett raseringslager med tegel-skrot och sten. Teglet var dels gult med mätbara ytor b: 8 cm och l: 12 cm samt rött tegel med bredd 13 cm. Ytan var bränd i områdets nordöstra del samt i övrigt täckt av träflis. Denna nivå är kallad fas 3 i profil.

Vid nivå 14,40 framkom en väst östligt gående syllstock? ca 1,00 m lång och ca 0,20 m bred (synlig i profil). Vid dess västra del var en påle ca 0,10 m i diam. nedslagen i kulturlagret. På ömse sidor om stocken fanns rester av en stenläggning med ca 6 stenar och ytterligare väster om stocken en större sten samt en kraftig påle med ca 0,40 m diam.

En trästock löpande i nord-sydlig riktning ca 1,00 m bred samt 0,25 m bred vilken förmodligen fungerat som syllstock i en huskonstruktion fanns i områdets sydöstra del. Vid stockens östra sida framkom 2 pålar nedslagna vilka var ca 0,30 m i diam. De plan XII - anläggning 13 kallad fas 6.

Anläggningen störd i väster av senare grundmurar och i sydöst av en avloppsbrunn.

Vid nivå + 14,20 framkom även en bybyggelsest bestående av 2 plankor ca 1,00 m långa samt 0,20 m tjocka löpande i nord-sydlig riktning samt en kraftig påle ca 0,40 m i diam. Söder därom en syllstock? ca 1,00 m lång och ca 0,20 m bred. anläggning (14), låg i kulturjord med träflisinbländning.

FYNDMATERIALET

Fyndmaterialet omfattar 372 fyndnummer och ger en god exposé över bruksföremål från 1600 och 1700-tal. Huvudgrupperna består av rödgods, stengods, fajans, ostindiskt porslin, fönster - butelj - och dryckesglas, kritpipor, läder och träföremål. Skärvor av svartgods förekom också.

Ett större benmaterial har även insamlats från kulturlager och anläggningar. Detta material har ännu ej analyserats men innehåller bl.a ben av ko, gris och får.

Från huskonstruktion, anläggning 3 har även en sekundäranvänd syllstock tillvaratagits. Se plan VI. Stocken har fått fyndnummer 373.

RÖDGOSET är den största föremålsgruppen och förekommer över hela utgrävningsområdet. Fynden representerar föremålstyperna; trefotsgritor, -pannor, skålar och tallrikar. Bland rödgodset märks ett fat funnet i anläggning 12, avfallsbinge - fnr 121 - med årtalet 1684 i dekoren.

I 1750-talsbingen - anläggning 6 fanns en större tallrik med dekor av ett ansikte och växtmotiv i sgrafitto-teknik.

Ett mindre antal föremål - bl.a. en gulglaserad skål och ett grönglaserat silfat tillverkat av vitbrännande lera (den förra daterad till 1700-tal och det senare till 1600-talets mitt) insamlades, samt bottendelen till ett grönglaserat fat med motiv av franska riksvapnet i upphöjd relief.

Fatet påträffades i kulturlagret öster om anläggning 3 och kan dateras till 1600-talets mitt.

En del fragment av SVARTGODS tillvaratogs. Dessa har tillhört sk. "jydepottor" som importerades från Jylland under 1600 och 1700-tal.

Skärvor av STENGODS har påträffats både i anläggningar och kulturlager. Stengodset tillverkades huvudsakligen i Rhenområdet och de stora tillverkningsdistrikten var Siegburg, Westerwald, Raeren, Frechen och Köln. Stengodset från kv. Sidenvävaren ^{har} blågrå eller blågrå med röd färgsättning av den typ som mestadels tillverkades i området kring Westerwald och är daterbara till både 1600- och 1700-tal.

Till gruppen av stengods kan även räknas tre fragment av ett lock till en tekanna av kinesisk tillverkning - sk. yixingware. Locket påträffades i avfallsbinge, anläggning 6. (fyndnummer 70). Denna typ av keramik har tillverkats i Kina under långa perioder med traditionella former. Exakt daterbara fynd som detta är ovanligt. En tekanna med lock som väl överensstämmer i formen med fyndet från kv. Sidenväwaren, har hämtats upp från vraket efter den holländska ostindiefararen Geldermalsen vilken förliste år 1752.

(Jörg; C.J.A. Bild 104, pag. 102).

En datering som med avseende på övrigt fyndmaterial från anläggning 6 även kan gälla för fynden från anläggning 6.

FAJANS förekom rikligt både i anläggningar och kulturlager. Fynd av tidiga fajanser med polykrom färgsättning och tennglasyr påträffades i kulturlager under huset, anläggning 3. Dessa tillhör en tidig typ av fajanser som tillverkades i holland med spansk-italienska förebilder. Datering: 1600-talets förra hälft. Ett kantstycke till en holländstillverkad blåvit kinaimiterande fajans påträffades i kulturlagret väster om anläggning 3. Föremålet har varit ett sk kraak-fat och förebilden var mingdynastiens praktfat från Wan-Li-tid. I anläggning 5, avfallsbinge fanns ett fragment av ett holländskt textfat från 1700-talets förra hälft (fyndnummer 18) - Dessa fat tillverkades både i England och Holland och texterna var oftast skämtsamma deviser eller tänkespråk. I övrigt är fajansmaterialet från kv. Sidenväwaren av tysk eller holländsk tillverkning. Den blåvita färgsättningen dominerar.

Det KINESISKA PORSLINET kommer i huvudsak från avfallsbinge, anläggning 6 med 1700-talsmaterial. Under denna tid hade det svenska ostindiska kompaniet sin blomstringstid och man massimpoterade skeppslaster med kinaporslin. Det var framförallt den blåvita varan som blev mycket populär. Materialet från anläggning 6 är på grundval av mönstersättning daterbart till 1700-talets mitt. Materialet omfattar, fat, skålar, och koppar. Det fanns både blåvit vara med brun (capucinerfärgad) kant eller utsida. En del föremål har sk. Imari-dekor i färgerna järnrött, blått och guld, men även föremål med växtmotiv i famille rose förekommer. På de senare föremålen har dekoren svartnat. Flera av mönstren förekommer på de föremål som fanns med i lasten på ostindiefararen Götheborg som förliste i Göteborgs inlopp 1745. De aktuella föremålen från kv. Sidenväwaren hör rör sig med största sannolikhet från amiralitets-skepparen och ostindiefararen Anders Hisings hushåll, vilken bobodde denna del av tomten under 1700-talets mitt.

Ett större antal huvuden och skaftdelar till KRITPIPOR har påträffats både i anläggningar och kulturlager. Samtliga pipor är ännu ej analyserade och findaterade - men redan en översiktlig bedömning visar på att det finns en stor spridning av typer tillverkade från ca 1640-tal till 1700-talets slut. I materialet märks en polerad pipa med ca 10 cm skat bevarat från avfallsbinge anläggning 4 daterad till 1600-talets mitt, samt pipskallar med sk Tudorrosor. I avfallsbinge, anläggning 6 (ca 1750-tal) fanns en Alingsåspipa från Jonas Alströmmers verkstad. Även en del dekorerade skaftdelar med 1600-talsornamentik fanns -framförallt i kulturlagret väster om anläggning 3.

GLASmaterialet förekom främst i form av fönsterglas (delvis i anslutning till huskonstruktion, anläggning 3). Ett par fragment av passglas och remmare av 1600-tals-modell har påträffats samt vitt glas av 1700-tals typ.

I kulturlagret väster och söder om anläggning 3 fanns en större mängd LÄDER spill vilket förmodligen hör rör sig från skomakaren Benedicht Allers som hade sin verksamhet här vid 1600-talets mitt. Även i avfallsbinge nr 6 fanns ett lädermaterial med flertalet skor med varierande bevaringsgrad.

En mindre antal delar av TEGEL OCH KAKELUGNSDETALJER tillvaratogs.

Bland kakelugnsdelarna märks ett fragment av en platta från en sk biläggargugn med svart färg och blyglasyr. Lösfynd av ugnskakel från 1700-tal har också påträffats.

I raserings och kulturlager under anläggning 3 fanns rött och gult tegelskrot av varierande storlek. Ett par exemplar av holländskt importtegel i storlek 8 x 18 x 3,5 (gult klinktegel) påträffades här samt ett mindre hörnfragment av ett rött tegel med mönster i upphöjd relief. Raseringslagret är daterat till ca 1630-50-tal. Således en tidig etableringsfas på platsen.

Av TRÄFÖREMÅL tillvaratogs ett par mindre täljda pinnar samt ett träfat ut avfallsbinge nr. 6.

Av övrigt material märks en BENKAM från anl 6 (1750-tal) samt en liten snurra tillverkad av en dekorerad benskiva - ca 4 cm i diam. med ett hål i mitten vari en träpinne ca 3 cm lång var placerad. Datering ca 1650.

Tre stycken KOPPARMYNT påträffades;

1:o 1 ör SM 1743 i avfallsbinge, anläggning 1.

2:o $\frac{1}{4}$ ör med oläsligt årtal -drottning Christina - i anläggning 3 hus.

3:o $\frac{1}{4}$ ör med oläsligt årtal - konung Carl X Gustav - i kulturlager väster om anläggning 3.

SAMMANFATTNING:

Under 20 fältdagar i juli och augusti månader 1990 utförde Göteborgs Historiska Museum en arkeologisk undersökning i kvarteret SIDENVÄVAREN i Göteborg. Delar av kvarteret skulle exploateras vilket skulle föregås av en arkeologisk undersökning. Totalt undersöktes en ca 20 x 25 m stor yta. (=ca 1000M³).

Undersökningsresultat: Delar av den äldsta bebyggelsen i kvarteret framkom. Kulturlager från 1600 och 1700-tal samt bebyggelserester i form av bostadshus och avfallsbingar frilades. Totalt undersöktes 14 anläggningar. Fyndmaterialet var ett typiskt material från den aktuella tiden av keramik, glas, ostindiskt porslin och läder mm.

Undersökningen gav ett viktigt tillskott till undersökningen av Göteborgs äldsta stadsbild. Fyndmaterialet kan vid vidare bearbetning användas i ett studium av dateringsproblematiken kring 1600 - och 1700-talskeramik.

Vid undersökningen kunde också två förmålsgrupper knytas till bestämda hushåll /invånare i kvarteret.;

Det ostindiska porslinet i avfallsbinge, anläggning 6 har med största sannolikhet tillhört ostindiefararen och amiralitetsskepparen Anders Hising som bebodde tomten under 1700-talets mitt.

Läderavfall som återfanns väster och söder om hus, anläggning 3, hör förmodligen från skomakare Benedicht Allers som hade sin verksamhet här under 1600-talets mitt.

Den förra föremålsgruppen som har samma datering som lasten i den år 1745 förlista ostindiefararen Götheborg erbjuder intressanta jämförelsestudier, speciellt som detta material går att knyta till ett bestämt hushåll i staden.

LITTERATURLISTA:

- Baeckström, Arvid, 1923, Studier i Göteborgs byggnadshistoria före 1814, Stockholm.
- Friedrich, F.H.W. 1975, Pijpelogie, vorm versiering en datering van de hollandske kleipijp, Haag.
- Jörg, C.J.A. 1986, The Geldermalsen, History and porcelain. Groningen.
- Kjellberg, Sven T, 1933, Fajansfynd i Göteborg, del I, Göteborg
- Lindstam, Carl, S, 1962, Göteborgs gatunamn, Uddevalla.
- Reineking-von Bock, G, 1971, Steinzeug, Kataloge des Kunstgewerbemuseums, Köln 4, Köln.

B I L D E R

Bild 1. Anläggning 3 och 4 från norr. Foto: Anna Rygård.

Bild 2. Anläggning 3 och 4 från söder. Foto: Anna Rygård.

Bild 3. Anläggning 3, syllstock i nord-sydlig riktning, detalj.
Foto: Anna Rygård.

Bild 4. Anläggning 4 från öster. Foto: Anna Rygård.

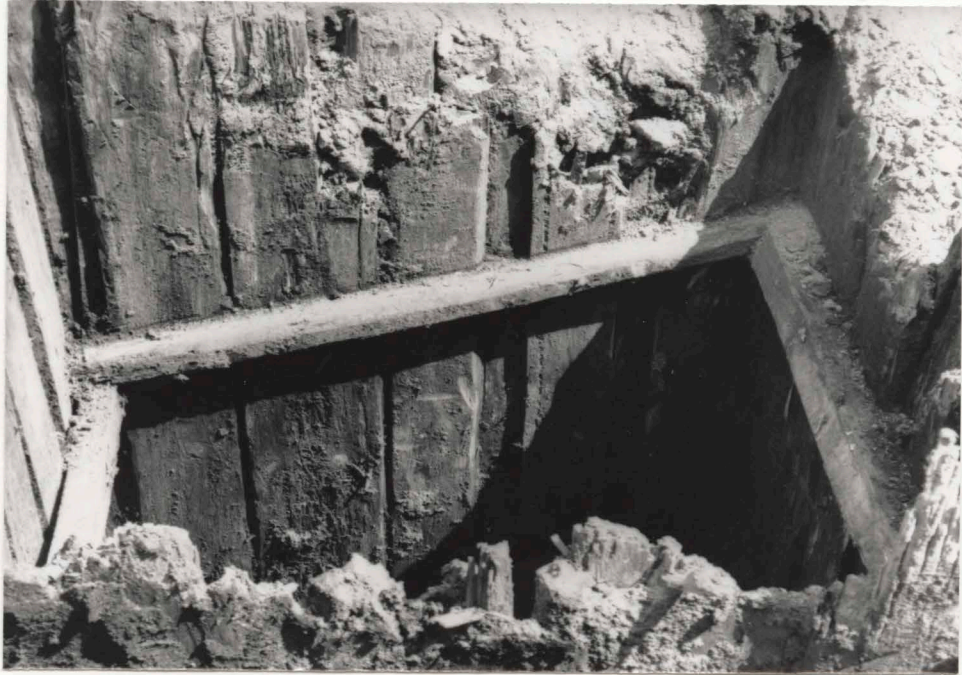

Bild 5. Anläggning 6 från öster. Foto: Anna Rygård.

Bild 6. Ett urval av fynden från kv. Sidenvävaren.
I bakgrunden kinesiskt porslin från anläggning 6, 1750-tal.
I förgrunden till vänster reliefkakel, fnr. 183. 1600-talets
förra hälft. I förgrunden till höger bottendel till grönglaserat-
fat med franska riksvapnet i upphöjd relief. fnr 30. 1650-tal.
Foto: Anna Rygård.

Bild 7. Anläggning 3 och 4 från norr. Foto Anna Rygård.

Bild 8. Anläggning 7 från väster. Foto: Roy Mattson.

Bild 9. Översiktsbild från norr över grävplatsen. Foto: Roy Mattson.

Bild 10. Arbetsbild med anläggning 3 i förgrunden, från väster.
Foto: Anna Rygård.

FYNDLISTA

Utgrävningsområde:

KV.SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990 PROVUNDERSÖKNING

26

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Rec	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods		fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall						
						grå	brun				blå/ grå	ant	typ	ant	typ	ant			typ
Fyndnummer 1-5 är funna i				anläggning 1 - avfallsbänge.															
1			+15,00/ +14,40	4														250	ben, botten, myrning.
2			"					5										60	lock, myrning, buk
3			"					3										10	buk
4			"													1		15	lädersula
5			"													1		60	ostronskal
Fyndnummer 6-11 är funna i				anläggning 3 - hus															
6			ca+14,90	1														17	pipleredekor myrning
7			"2					2										126	botten, buk
8			"					1										58	botten
9			"													1		3	fönsterglas
10			"											1					hyska, brons
11			"													1		21	ostronskal
Fyndnummer 12-15 är funna i				kulturlager under anläggning 3															
12			+14,70	1														76	botten
13			"	1														45	buk, piplere- dekor
14			"													1		27	vitgods -silfat
15			"					9										180	buk, botten, m myrning,

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990 PROVUNDERSÖKNING

17

[illegible]

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990 PROVUNDERSÖKNING

Nr	x	y	Nivå	KERAMIK						Porslin		Metall				Övr matr		Rec	Beskrivning Övr. anmärkn.
				röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall					
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ	ant	typ		
33			+14,85/ +14,30													15		14	kritpipa, huvud
34			"													32		90	kritpipa, skaft
35			"													2		15	kritpipa, skaft dekorerad.
36			"													4		30	fönsterglas
37			"													1		6	dricksglas, fot
38			"													1		60	textil
39			"																
40			"													16		200	lädersulor
41			"													20		100	läder
42			"													12		750	ostronskal
Fyndnummer 26-42 är funna i kulturlager i tomtens västra del mot Ekelundsgatan																2		8	hummerskal
43				3														95	pipleredekor brätte, buk
44									1									4	mynning
45																1		10	kritpipa, huvud
46																1		90	butelj, hals.
Fyndnummer 43-46 är schaktfynd.																			
47			+14,40															130	1 ör 1743 kopparmynt.
Fyndnummer 47 funnet i anl 1 - avfallsbinge.																			

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

29

[illegible]

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK						Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods		blå/ grå	fa- jans	ost- ind.	Övr.	järn		Övr.metall					
						grå	brun					ant	typ	ant	typ	ant	typ		
66			+15,10/				2											12	buk
67			+13,40				2											40	buk
68			"						42									500	bukmyn bot.
69			"		7													500	myn buk
70			"				3											100	lock. ostindisk?
71			"													12		90	brunt glas butelj
72			"													2		22	glas sigill
73			"													11		1500	butelj
74			"													54		1320	butelj
75			"													11		50	flaska glas
76			"													14		150	dricksglas
77			"													82		700	fönsterglas
78			"							45								160	eroderade farger emaljfarger
79			"							36								100	blåvit/cappucino
80			"							102								400	blåvitt
81			"							8								70	emaljfarger 1 kärl
82			"													8		70	kritpipa huvud Jonas Alstrømmer
83			"													127		600	kritpipa skaft

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK						Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd goods	sv goods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall						
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ	ant	typ			
84			+ 15,10/ + 13,40														2		3	krittpipa skaft rodiärgad
85			"														5		50	spik
86			"														1		25	märta fe
87			"														1		6	ring fe
88			"														2		18	blyskrot
89			"														1		35	blyplatta
90			"														4		100	ostronskal
91			"														2		8	hummerskal
92			"														4		130	träpinnar
93			"														1		12	benkam
94			"														5		100	trä/läder klack
95			"														4		150	läder
96			"														12		150	läder sula
97			"																320	läder
98			"														1			trä - ev med bomärken
99			"														2			trätallrik
100			"														1			knapp - pärlemor
101			"														5		175	tallrik blåvit cappucino

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

32

[illegible]

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

[illegible]

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall		ant			typ
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ				
136			+14,50/ +13,60						68									1100	buk myn
137			"							24								70	
138			"													4		50	butelj
139			"													21		100	kritpiporskaft
140			"													28		300	kritpipahuvud
141			"													1		40	dryckesglas
142			"													1		13	dryckesglas
143			"													1		4	dryckesglas föt
144			"													37		100	fönsterglas
145			"													322		1200	fönsterglas
146			"													1		1	metallklipp cu
147			"													1		40	blylock till foderflaska
148			"													1		10	spänne fe
149			"							32						32		1200	buteljglas
150			"													51		600	spik
151			"													5		7	läder
152			"													10		150	läder sko
153			"													1		ca2500	motvikt fe

Utgrävningsområde:

35

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.			
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall							
						grå	brun	hlå/ grå				ant	typ	ant	typ				ant	typ	
154			+14,50 +13,60														30		1300	ostronskal	
Fyndnummer 118-154 funna i anläggning 12				avfallsbänge.																	
155			+14,70	13															600	buk myn.	
156			"	6															70	pipleredekor	
157			"																60	ugnskakel svar	
158			"														1		10	vitgods	
159			"						14										240	buk myn	
160			"														16		90	kritpipeskaft	
161			"														1		14	kritpipa	
162			"							1							1		2		
163			"														1		20		
164			* 14,40														4		180	ostron	
165			"	8															150	buk myn	
166			"		2														50		
167			"						3										30		
168			"					2											15		
169			"														1		10	pipskaft	
170			"														1		2	pipskaft, grön	

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

56

[illegible]

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

51

[illegible]

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr				
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa-jans	ost-ind.	övr.	järn		övr.metall				Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.
						grå	brun	hlå/grå				ant	typ	ant	typ	ant	typ		
204			+15,04/ +13,30	11														280	buk mun bot
205			"	6														100	piplera
206			"		1													49	
207			"						7									170	buk myn
208			"													6		50	kritpipeskaft
209			"													1		10	kritpipehuvud
210			"													1		9	kritpipa
211			"													1		5	blått glas m. pålag. trådar
Fyndnummer 204-211 är funna i anläggning 4, - Binge i hus																			
212			ca 14,80 g															170	buk mun bot
213			"	4														60	piplera
214			"						3									35	
Fyndnummer 212-214 funna under stenläggning i hus, anl. 3																			
215			ca 14,80 g	2														130	
216			"													1		20	vitlera buk
217			"													1		70	ugnskakel
218			"						1									17	
219			"													1		2	dryckesglas bemålning droppdek

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall					
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ	ant			typ
220			+14,80					1										42	buteljglas
221			"													1		8	fönsterglas
222			"													6		30	läder
Fyndnummer 215-222 är funna under golv i hus anläggning 3																			
223			+ 14,90/15 + 14,65															370	buk bot
224			"	4														20	pipleredekor
225			"						1									7	
226			"													4		18	pipskaft
227			"													2		18	pip huvud
228			"													6		14	fönsterglas
229			"													1		1	passglas
230			"													2		1	rep
231			"													39		40	läder
Fyndnummer 223-231 är funna i ruta I i anläggning 3																			
232			+14,90/ +14,70	4														130	
233			"	4														70	piplera
234			"						5									80	
235			"													3		11	pipskaft

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

40

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.		
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall						
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ				ant	typ
236			+14,90 +14,70														1		30	buteljglas
237			"														1		17	nit Fe+ Cu leg
Tyndnummer 232-237 funna i ruta II anläggning 3																				
238			+ 14,90 + 14,70	8															120	
239			"						6										70	
240			"														3		10	pipskaft
241			"														1		2	fönsterglas
242			"														2		6	läder
243			"														2		72	ostronglas
Tyndnummer 238-243 är funna i ruta III anläggning 3 hus																				
244			+ 14,90 + 14,65	12															240	
245			"	9															90	piplera
246			"					2											6	
247			"						5										10	brandskadat
248			"														14		50	pipskaft odek
249			"														1		9	pipskaft dek
250			"														1		2	fönsterglas
251			"														7		41	läder

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

カ

[illegible]

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

42

				KERAMIK						Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall					
						grå	brun	blå/ grå				ant	typ	ant	typ				
268			+14,80/ 14,40							1								2	
269			"														2	50	ugnskakel
270			"			1												9	
271			"						1									15	kakelplatta
272			"						43									220	
273			"														6	25	pipskaft dek
274			"														2	11	kritpipa 2 sk johäpipa
275			"														72	200	kritpipor skaft
276			"														12	78	pip huvud
277			"														40	68	fönsterglas
278			"														1	1	drycksglas fot
279			"														2	7	drycksglas vitt fot
280			"														1	1	dryckesglas fot
281			"														1	2	dryckesglas fot m pålagt glas grönt
282			"														6	242	buteljglas
283			"														2	2	drycksglas
284			"														1	1	foderflaska
285			"														1	1	dryckesglas

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

43

				KERAMIK					Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods		fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall						
						grå	brun				blå/ grå	ant	typ	ant					typ
286			+14,80/ +14,40													2		2	dryckesglas m grav dekor (blom)
287			"													2		4	passglas
288			"													9		250	ostronskal
289			"													1		6	spänne Fe
290			"													9		85	spik
291			"													1		9	1/4 öre Ch, Cu
292			"													1		2	läderklack
293			"													60		100	läderspill
294			"													50		100	läderspill
295			"													75		50	läder
Fyndnummer 265-295 funna i ruta 1 i kulturlager väster om anläggning 3																			
296			+14,85/ +14,35	57														1500	
297			"	22														350	
298			"	22														130	piplera
299			"						19									130	
300			"													1		100	ugnskakel svart
301			"													6		20	vitgods

Utgrävningssområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

加

[illegible]

Utgrävningsområde:

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

45

				KERAMIK						Porslin		Metall				Övr matr		Vikt i gram	Beskrivning Övr. anmärkn.	
Nr	x	y	Nivå	röd gods	sv gods	stengods			fa- jans	ost- ind.	övr.	järn		övr.metall						
						grå	brun	hlå/ grå				ant	typ	ant	typ	ant	typ			
318			+14,85/ +14,35														7		50	vitgods
319			"														1		8	flaska mynning
320			"	3															225	
321			"						42										300	brandskadat
322			"													1			18	kakel
323			"						1										3	
324			"							1									9	
325			"				1												15	
326			"				2												13	
327			"			1													6	
328			"					1											4	
329			"														1		480	tegel gul 4x9
330			"														4		19	kritpipeskaft dek
331			"														2		14	kritpipehuvud
332			"														2		25	kritpipehuvud
333			"														32		122	kritpipeskaft
334			"														3		20	buteljglas
335			"														1		8	foderflaska

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

[illegible]

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

[illegible]

KV SIDENVÄVAREN GÖTEBORG 1990

[illegible]

PLANER OCH PROFILER

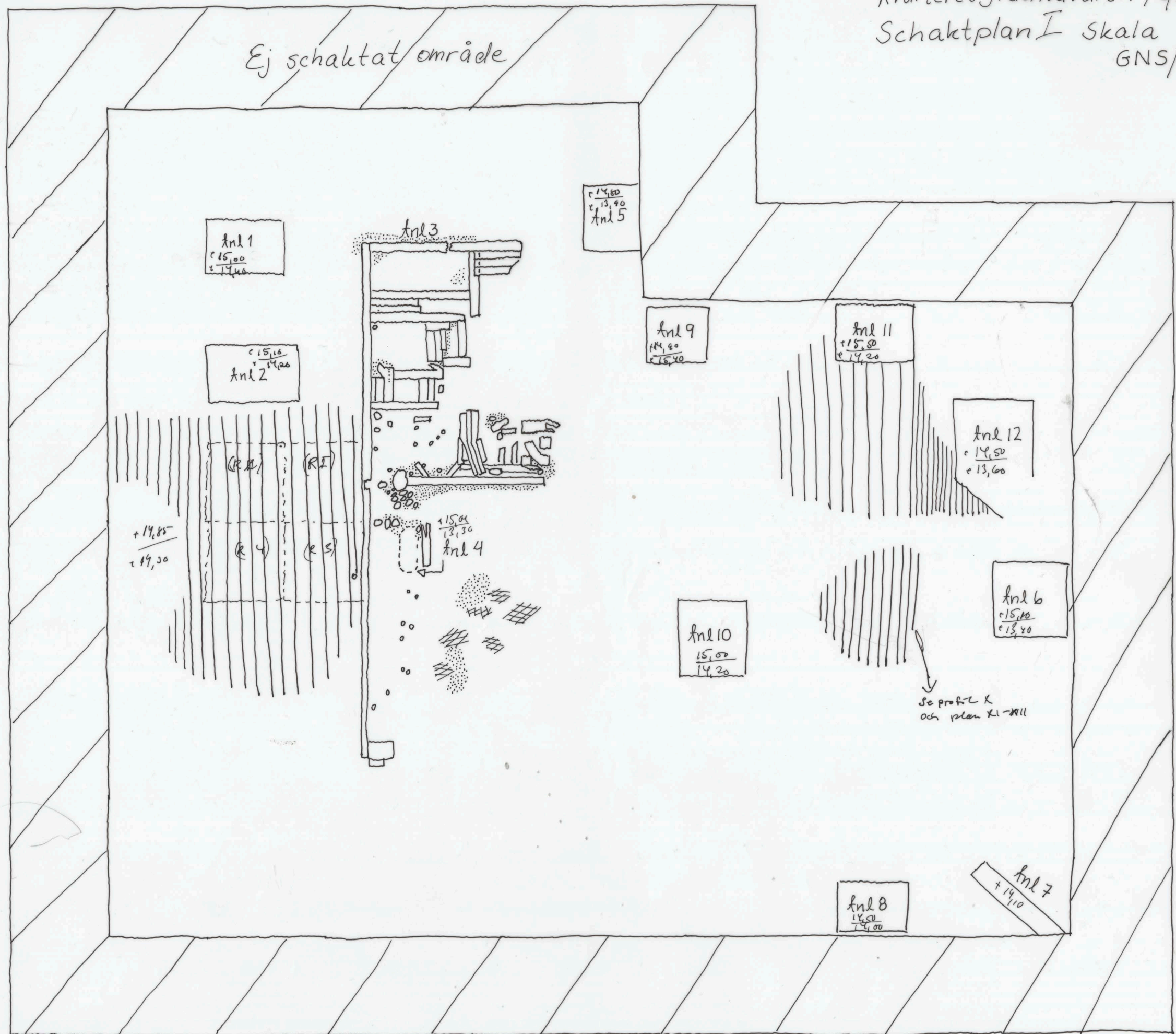
Kvarteret Sidenvävarn, Göteborg
Schaktplan I skala 1:100
GNS/EB

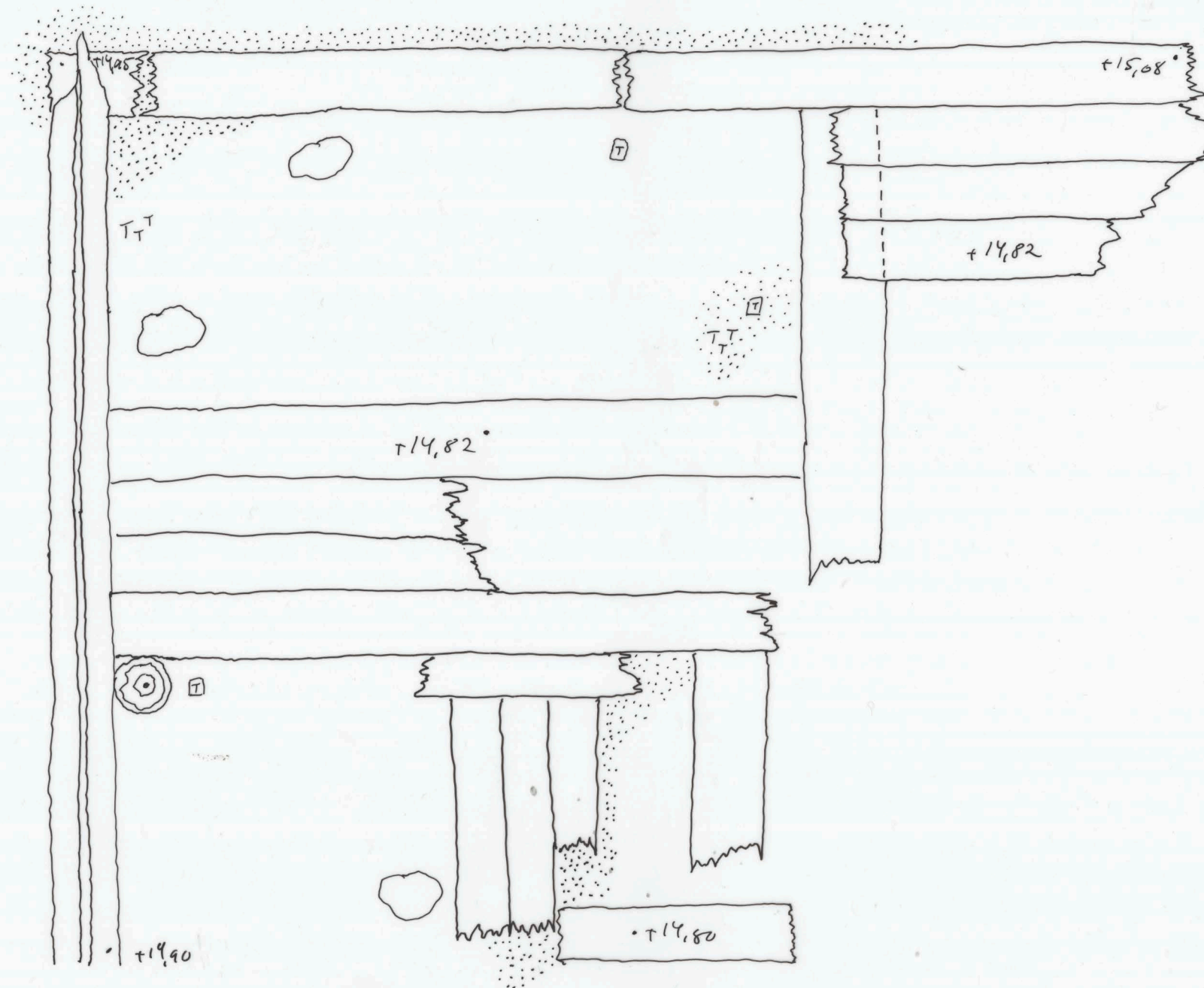
Krønstjænde hus

Ekedundsgatan

Vallgatan

x 27, 787
y 39, 101

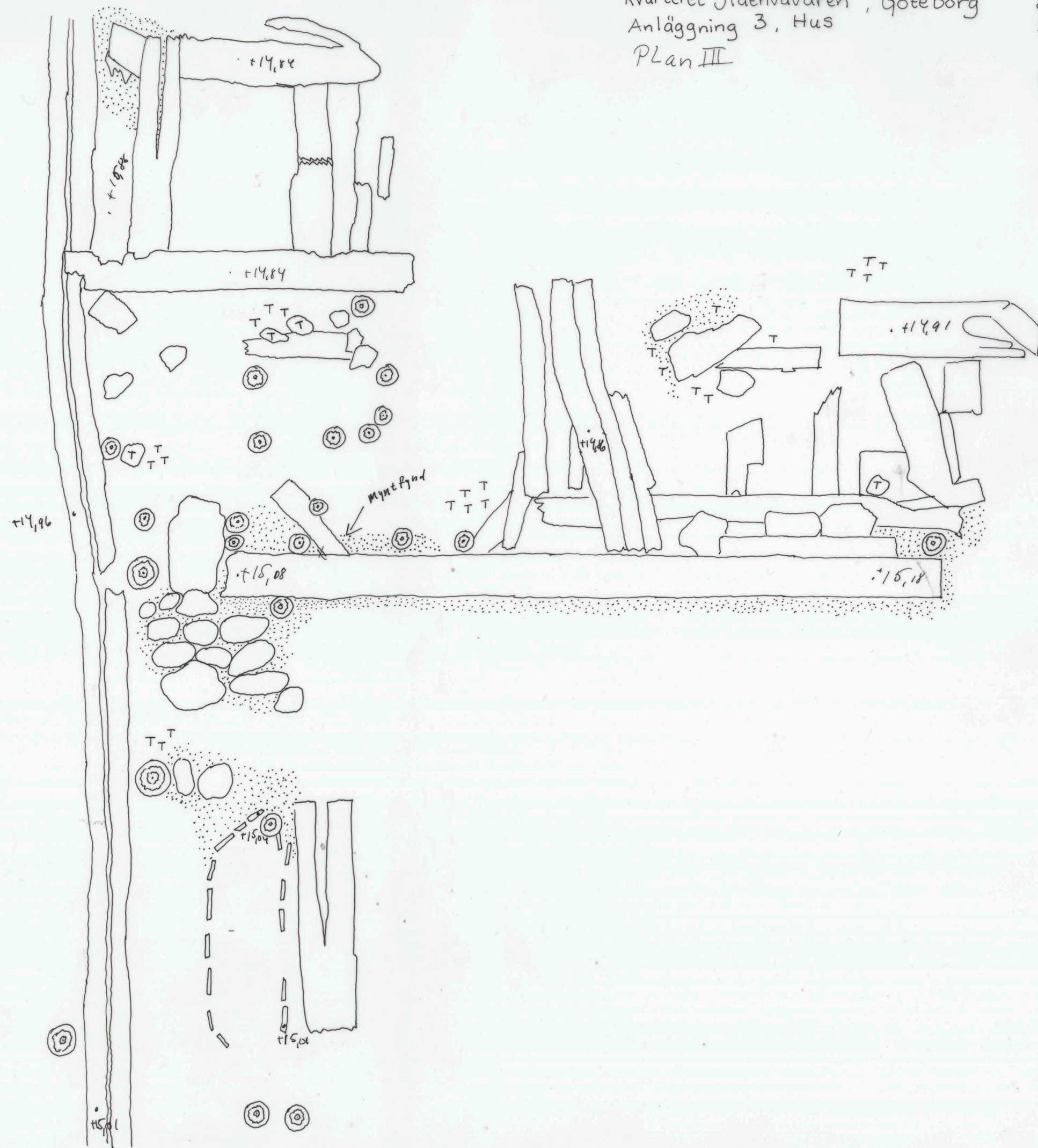

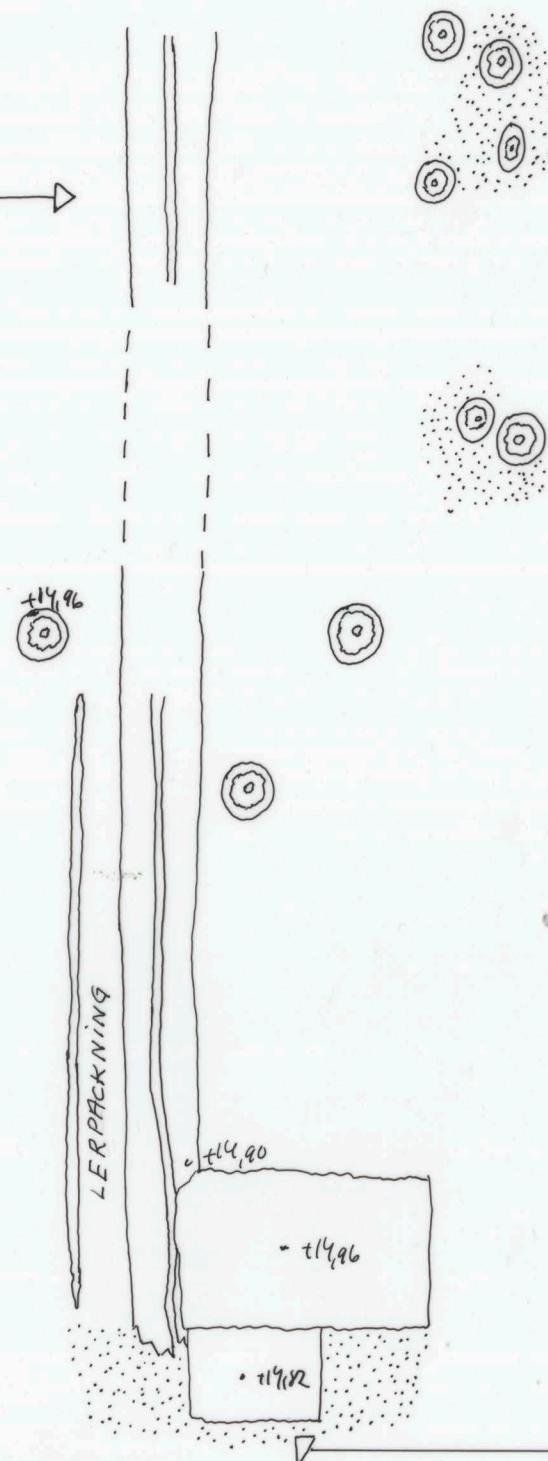
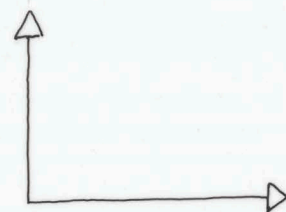
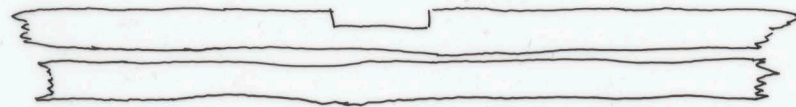
Kvarteret Sidenvävaren, Göteborg
Anläggning 3, Hus
Plan III

25/7 1990
Skala 1:20

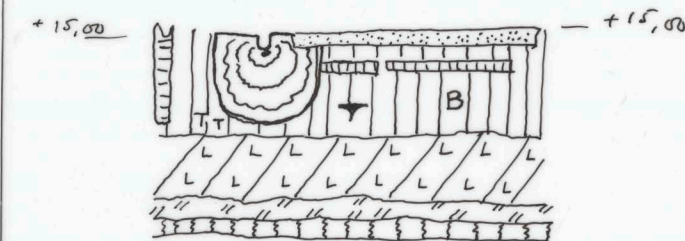
E. Beausang

Detalj, Sillstock

Detalj, Profil väst-östlig riktning

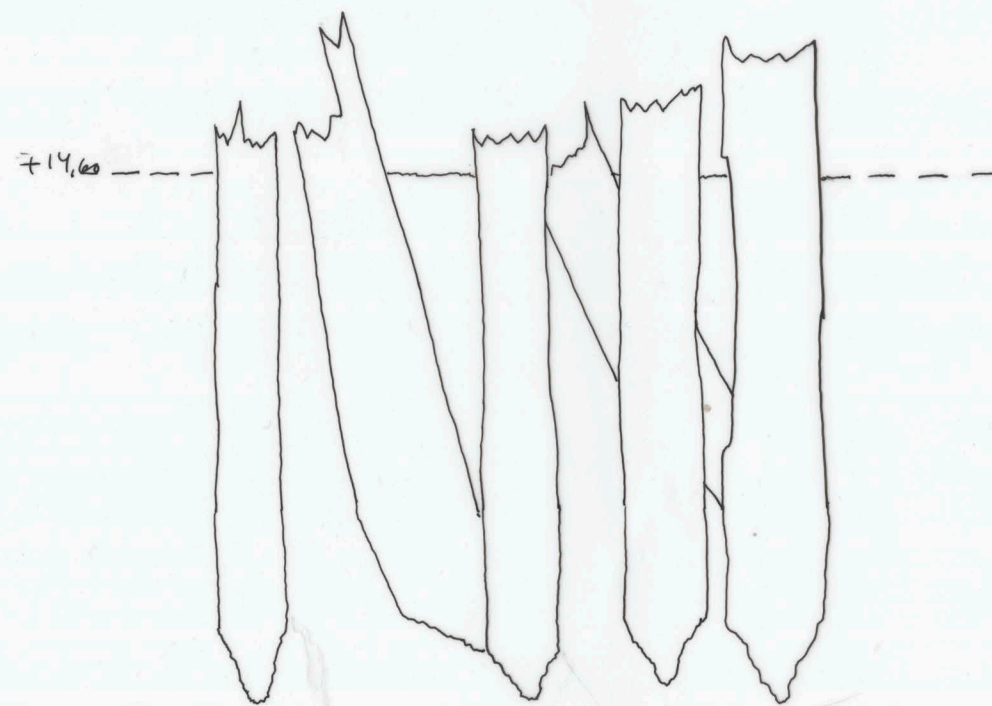

Kvarteret Sidenvävaren, Göteborg
Avfallsbinge, anläggning 4
(i hus, anläggning 3)

7/8 1990
Skala 1:20

E. Beausang

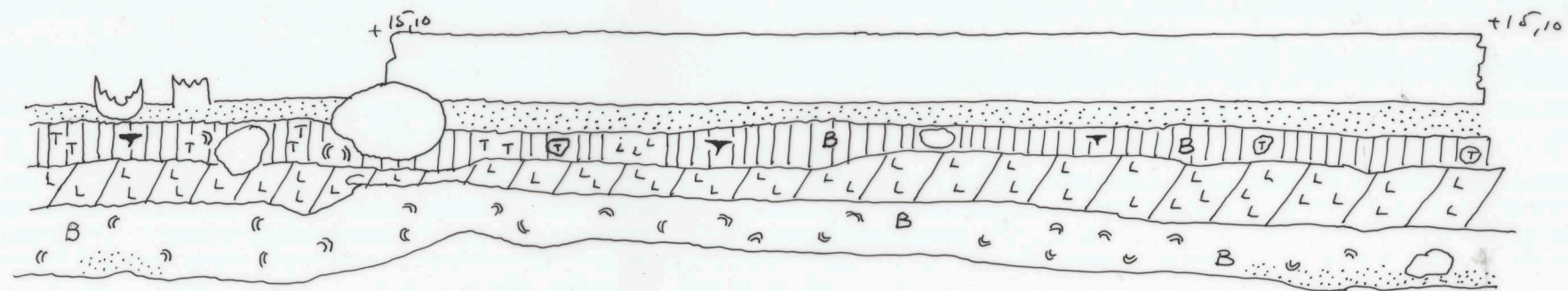
Plan V

Profil
Anläggning 3, Hus
Väst-östlig riktning
profil VI

7/8 1990
Skala 1:20
E. Beausang

	Sand
	Lera
	Läderavfall
	Kulturlager
	Ben
	Förmultnade växtdeelar

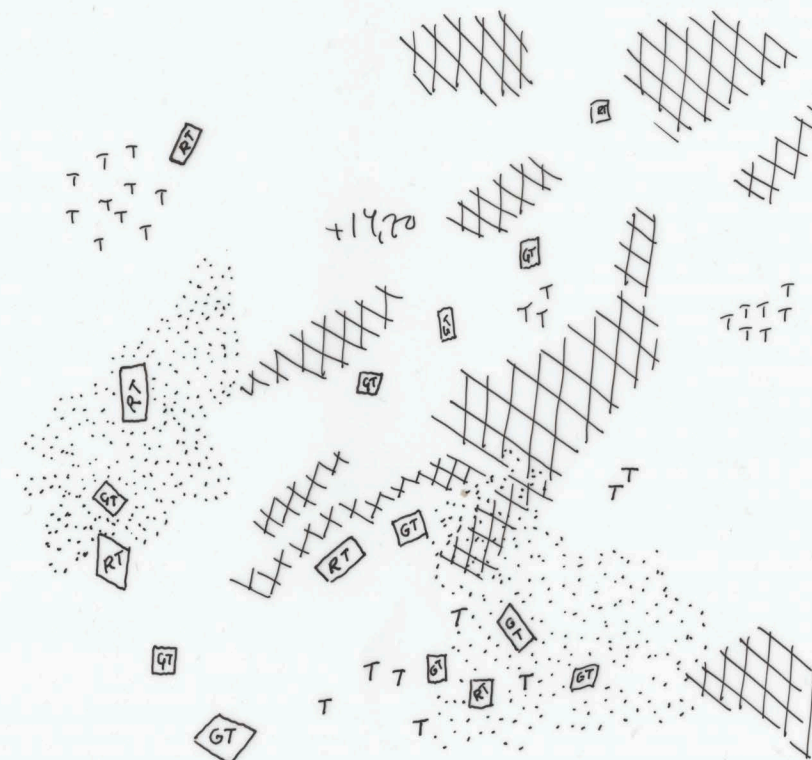

Sekundäranvänd Syllstock (ek)

 inhuggningar i stocken

RT	Rött tegel
GT	Gult tegel
T T T	Tegelkross
	Bränd kolinblandad träflisyta

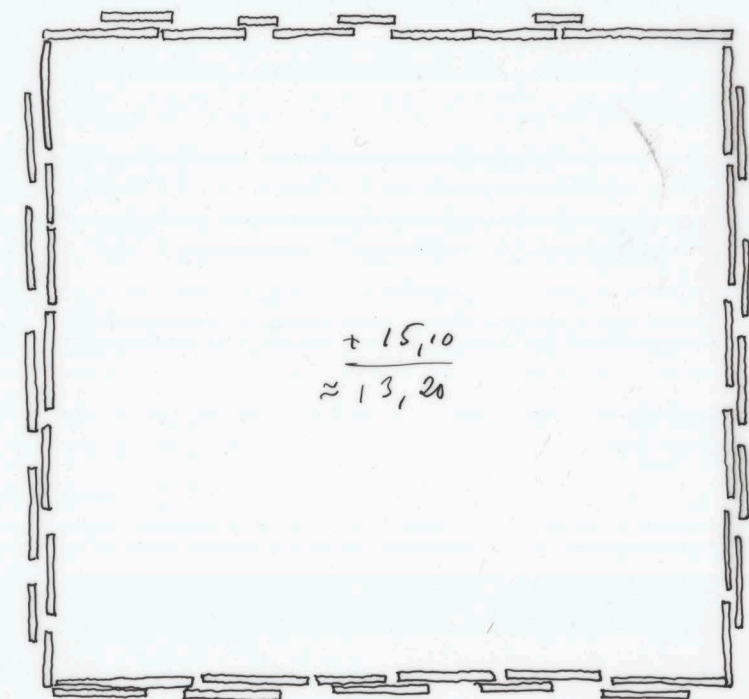
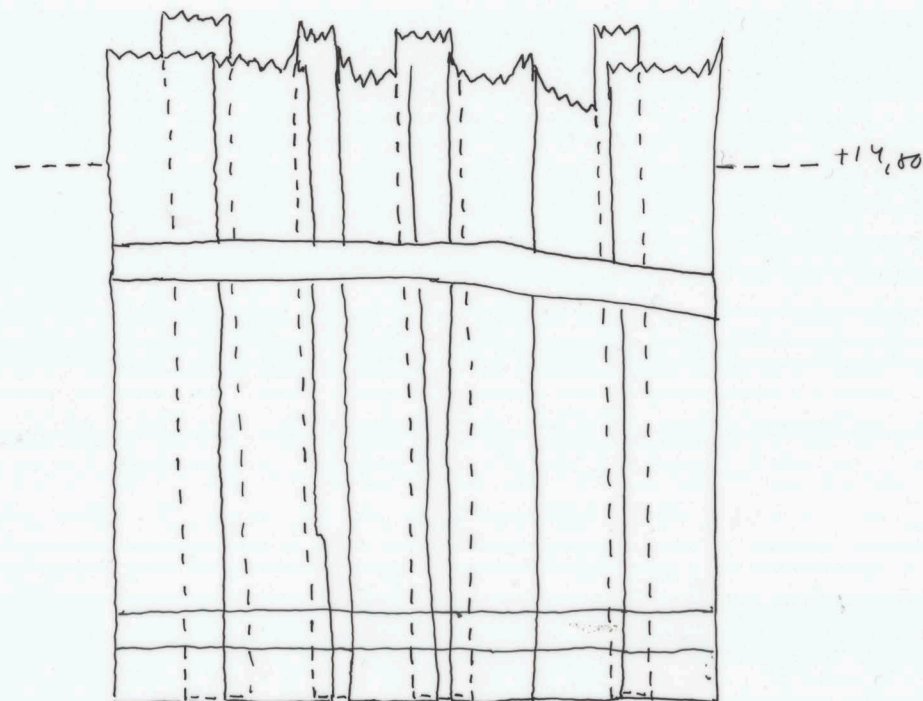

Kvarteret Sidenvävarn Göteborg
Anläggning 6, avfallsbinge
Profil och plan VIII

6/8 1990
Skala 1:20

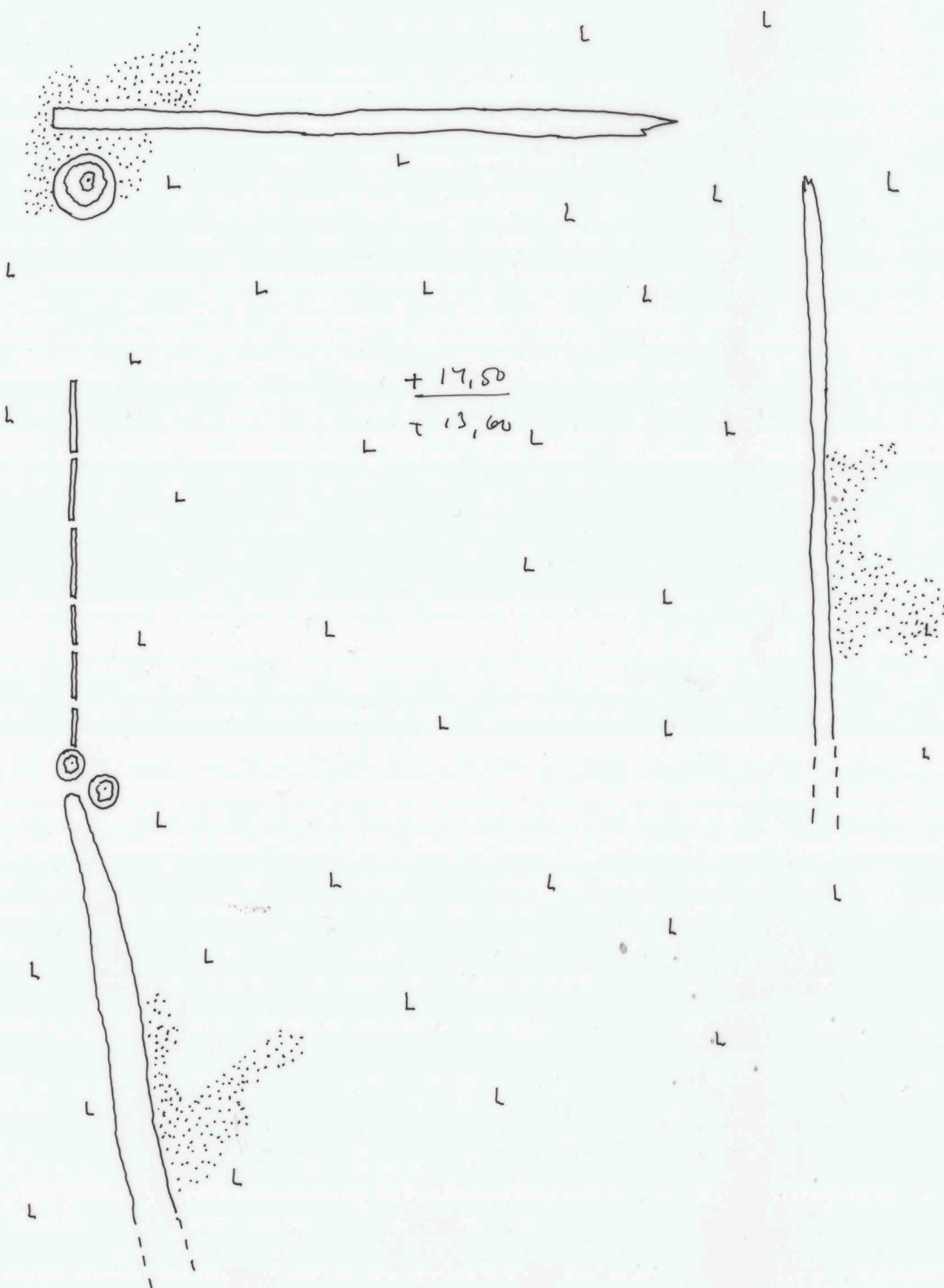
E. Beausang

Profil mot väster

$+15,10$
 $\approx 13,20$

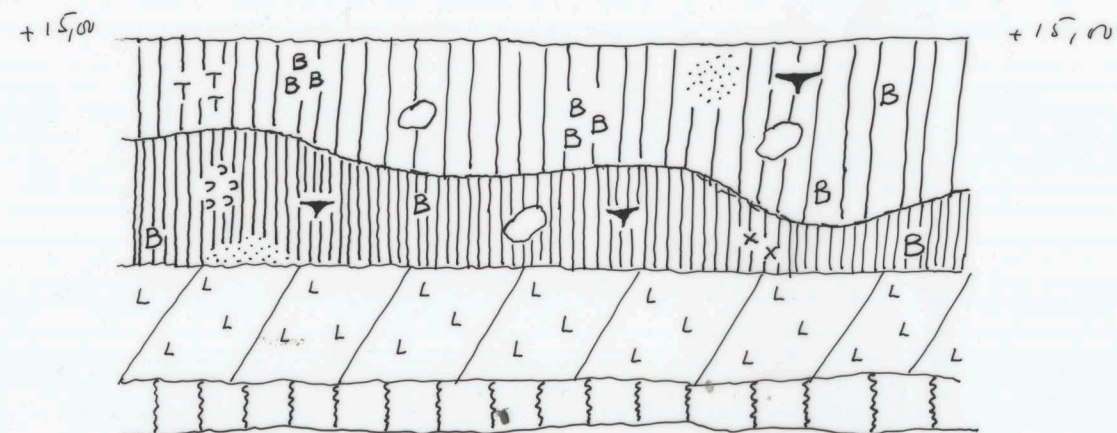
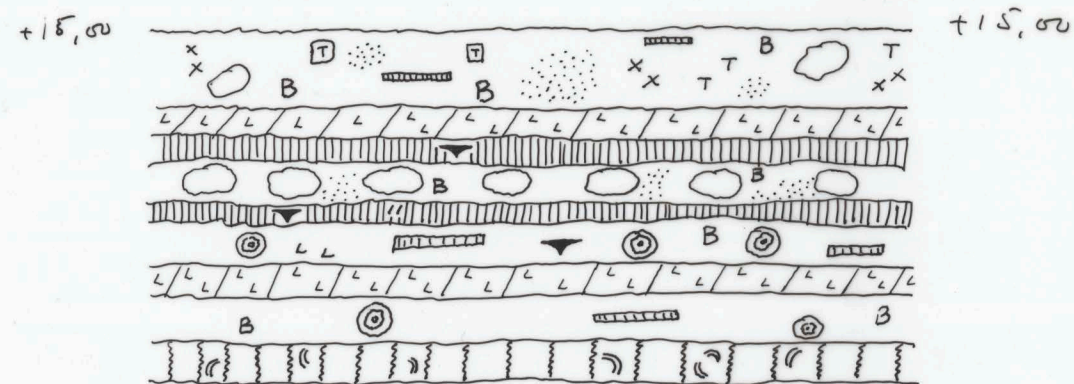
→ N

Plan IX

Kvarteret Sidenvåvaren Göteborg
Lagerföljd, kulturlager
söder om anläggning 6
Profil I

8/8 1990
Skala 1:20

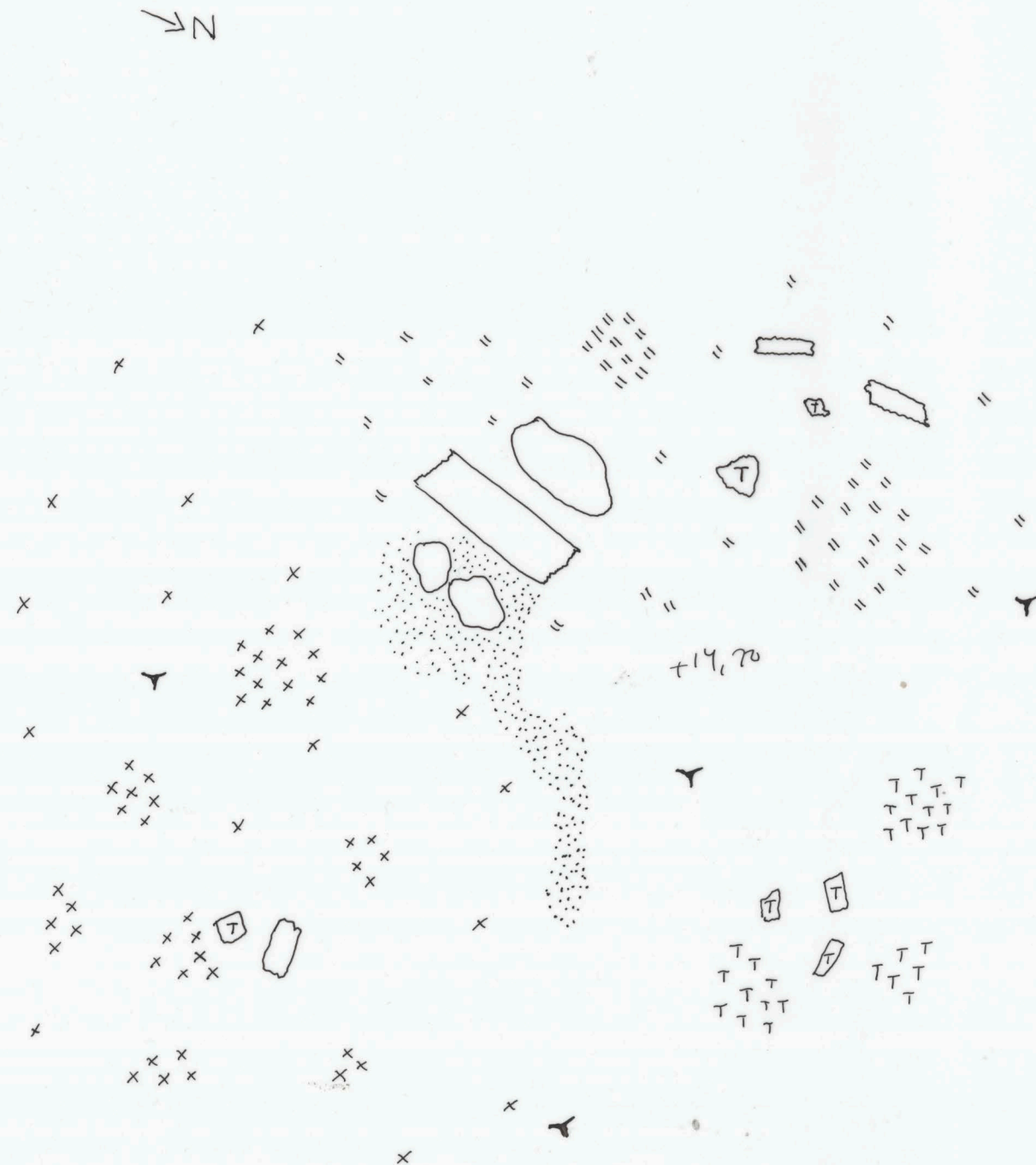
E. Beausang

Kvarteret Sidenvävaren, Göteborg
Kulturlagerrest söder om
anläggning 6, fas 3
Plan XI

8/8 1990
Skala 1:20

E. Beausang

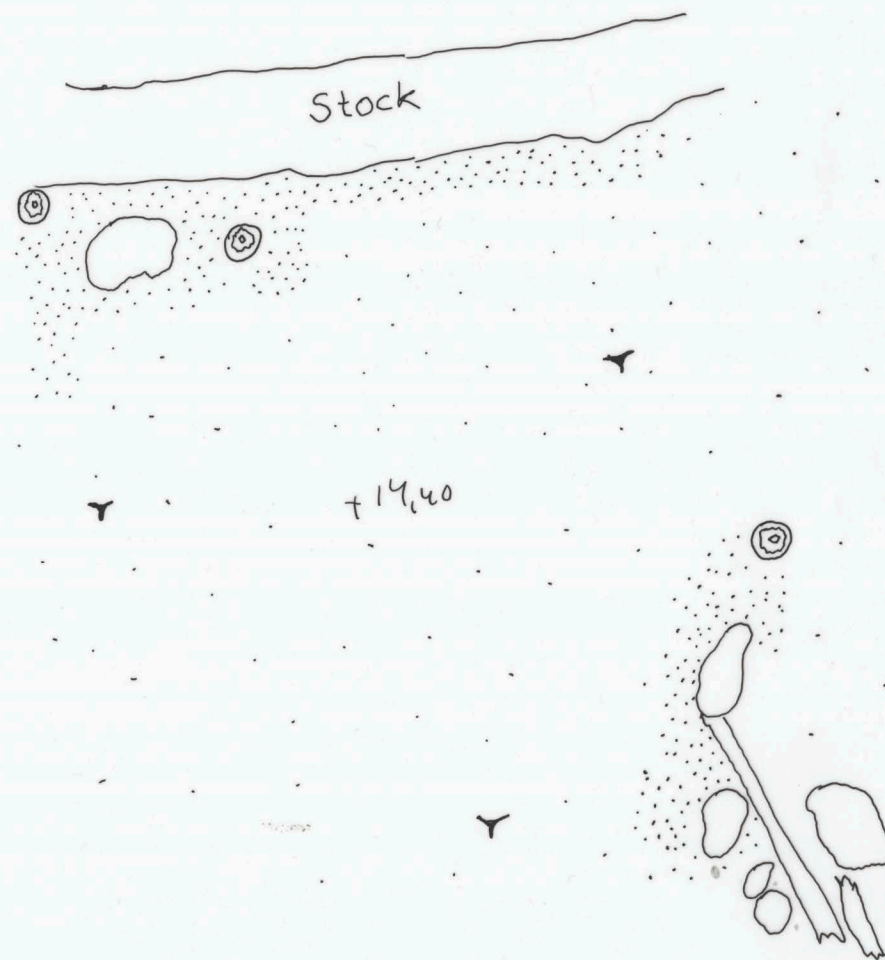

Kvarteret Sidenvävaren, Göteborg
Kulturlagerrest söder om
anläggning 6, fas 6
Plan III

8/8 1990
Skala 1:20

E. Beausang

↘ N

Kvarteret Sidenvåvaren, Göteborg
Kulturlagerrest söder om
anläggning 6, fas 8
Plan XIII

8/8 1990
Skala 1:20
E. Beausang

↖N

